

Z VISOKEGA K. SVETEMU JAKOBU.

(Ekstemporalivna kozerija.)

Ivan Pregelj.

Ko se je prvo solnce posejalo izza Krvavca in Štepanje gore vse-
čez po rosi od Velesovega in Cerkljan v sivozeleno megló
borovčevih gmajn za Brdom in pod Golnikom in ko je zazvonilo
od Šenčurja v polja do Trstenika in Gorič na tisto nedeljo po svetem
Jakobu — da, tiste ure bi še rad in še enkrat doživell!

»Tlačan od prsti ne obrne očes!« Iz sanj, iz podzavednosti se je
vzelo vame in ne ugasne in govori venomer v kretnji in ušesu mimo
dremotnosti, vode v obraz in kratke misli, da sem še živ in na jutranji
cesti. Že potujem in potuje in govori in hodim:

»Tlačan od prsti ne obrne očes!«

Grem, ne vem, odkod se je vzela verz v mojih nog ritmiko, oto-
pelost v misli. Za smrt ne bi vedel povedati. Venomer:

»Tlačan od prsti, tlačan od prsti, tlačan od prsti...«

In zdaj mi že viševski zvon odpeva. Prekleti »tlačan od prsti!«

Takrat sem preskočil Kokro pod Visokim, vodo in tolčo, ki so jo
nasule povodnji. Nato naravnost ob vodi navzgor po gozdu. »V ovsu«
mi je odzvonilo v Viševku. Onstran s polja so v solncu pozdravile
Hotemaže, »lepa naša domovina, milo gobarski moj kraj.« Saj bi
zavriskal, pa ne — znam. In tu je že Breg in zdaj meniš: tri korake
bo čez polje do pred Dvorom, pa je za trikrat dve fajfi poti...

Kako je že neki ime tisti vodi iz Mehke doline? Menda je res
Bistrica, tisoč in ena v velikem svetu matere Slave.

»Tlačan od prsti ne obrne očes...«

»Pre—...« Saj sem res še malin preklel in mlinsko kolo, da ubija
mojo jutranjo radost.

S prvega slemena Potoške gore je pogledala rdeča streha.

»Sveti Jakob, apostol božji, dober dan! Visoko pod Borovjem
bivaš, pod ravšem in planino in prvim cretjem Javorkovega vrha nad
Čemšenikarji, Mihčevim in Slaparjem. Glej, sveti Jakob, pa sem te že
izgubil v smrekah — ali pa so jelke? — in bredem v roso in vonj
glivastih tal in iščem ritma svojim pljučem in bijem v dno refren, ki
ugasni noče:

»Tlačan od prsti ne obrne očes...«

O blagoslov nedeljskega Jakobovega jutra! Prvi bridki vonj daljne
jeseni, vzdušje ciklamov — naših »božjih žličic« in divjih nageljnov.

ersticken in bi jo bilo treba nadomestiti z izrazom, pri katerem bi bila dvoumnost izključena.

Lep napredek je od prestave prve izdaje »približanja« do »pohoda« nove za besedo reproach, str. 65, 40, 133. Neinteligentni Lancelot namreč rabi v svoji pretirano izbrani govorici besedo reproach (očitek) za approach (približanje), kar da v angleščini besedno igro precejšnje komike. V drugi izdaji se ji je Ž. približal s tem, da je formalno pridržal besedno igro z zamenjavo prvega zloga: pohod za prihod, obenem pa ustvaril pojmovni paralelizem reproach = očitek: pohod ter approach = približanje: prihod. Podoben primer pridržanja formalne besedne igre s prenosom v pojmovni paralelizem smo konstatirali na zelo težavnem mestu v »Snu kresne noči« in ga lahko smatramo za tipično vrtilino Župančičevih prestav.

Lep napredek napram prvi prestavi je rimani konec Shylokovega govora na str. 66, 41, 134, kjer se mu je posrečilo pridržati besedno igro in obenem obliko pregovora.

Beseda shrine, str. 71, 46, 139, je nezadostno predstavljena s »skrinjo«, ker pomeni »oltar« ali skrinjico s svetniškimi ostanki, relikviar, na kar jasno kaže tudi sledeči izraz »dihajoča svetnica«. — Govor kraljeviča maroškega pomenja v novi prestavi, sicer velik napredek.

Posebno napredoval je Porzijin govor v 3. dej. 2. priz., ki je bil v prvi prestavi mestoma naravnost netočen.

Str. 87, 60, 151: upon the rack (natezalnica) — prvotna prestava »na kolo razpet« se mi zdi boljša kot nova, ker je jasnejša.

Str. 95, 66, 157: prvotna prestava »staviva« se mi zdi boljša kot sedanja »vadljava«. Obakrat je na tem mestu originalni tekst nekoliko skrajšan; prestava sledi v tem oziru Schlegel-Tieckovi prestavi.

Str. 105, 75, 165: turn to men se mi ne zdi dobro s »se med moške vrineva«, ker je pomen: se izpremeniva v moške ali se preoblečeva za moške.

Str. 106, 77, 167: »... the Moor is with child by yon« je predstavljeno z »napih-

niti« po nemški Schlegel-Tieckovi prestavi, po kateri je posnet tudi naslednji izrek Lancelotov. Brez ozira na original pa je igra z bel in zabeliti izborna.

Str. 107, 77, 167, je igranje s pripravljanim kosila in besedo »cover« (pokriti, pogrniti mizo k jedi) prevedeno po Schlegel-Tieckovi prestavi, kar ne izrabi vseh možnosti originala; besedna igra s pogrniti in pogreniti, ki sicer ne odgovarja pomenu originala, je prav posrečena.

Str. 111, 82, 171, swollen bag-pipe, predstavljeno obakrat »volnast«, po originalu »napet, napihnen«.

Str. 114, 85, 173, se besedna igra soul (duša) in sole (podplat), ki imata enako izgovarjavo, ni posrečila prevesti.

Str. 122, 93, 180, je bilo prvotno upright pravilno predstavljeno kot pravičen, v novi izdaji pa izpremenjeno v srčen, ki ne odgovarja pomenu.

Str. 131, 102, 186: the moon shines bright — »svetal je mesec« se mi ne zdi primerno za izvornikovo »mesec svetlo sije ali sveti«.

Str. 137, 108, 191: velik napredek napram prvotni prestavi. Besedna igra »let me sive light, but let me not be light; for a light wife doth make a heavy husband« — besedna igra light (luč, lahek) je predstavljena na isti način kot smo zgoraj str. 65, 40, 133 omenili. Ob pridržku formalne besedne igre je premaknjen pomen po načelu pojmovnega paralelizma: luč : lahek = svetla : metla, — ob »lahki« ženi (metla) je težko soprogu.

Str. 137, 108, 192, igra z dvojnimi pomeni besede bound: zavezan, hvaležen in zvezan. Kakor prestavi dobesedno igro in pomen, je v slovenščini brez opazke po moji sodbi premalo samoposebi razumljiva.

Str. 140, 111, 194: »or half her worthines that gave the ring« dobesedno »ali (če bi bili poznali) pol vrednosti nje, ki je dala prstan« je predstavljeno: »(Da veste, kako moč ima ta prstan) pol več od nje, ki dala vam je prstan,« kar je gotovo pogrešno in bržkone posledica nesporazumljenja.

Str. 144, 114, 197: beseda »cuckold« je predstavljena s Schlegel-Tieckom s »kro-

Sava. Ti reka vseh rek! Dva svetova si zvezala, ki sta tisoč let rastla vsak v svojo luč...

»Tlačan od prsti ne obrne oces...«

Zopet je udarilo v sanje in šolska pamet išče mimo lepote jutra:

»Prešernovi Soldaški je v sorodu. Pa Francetov ſa verz ni. Tudi tvoj ni, Kračmanov. Saj jo kar tipam lepo to tvoje sanje v ‚Strelini‘ in ‚Zori‘ in le tega ne vem, odkod si kot Gorenjec to svojo sladko romantiko vzela.«

»Tlačan od prsti — Ali je iz Volčiča? Tam pri Škofljih v Loki nekje se je rodil — vse dobro za god, Jakob — potem je za Ravnikarjem ſel in Istro budil. Njegov verz tudi ni.«

»Ali je Linhartov iz Radovljice, Tomanov iz Kamne gorice, Počotnikov iz Struževega, Veselov iz Mengša, Jenkov iz Praš, Mandelčev iz Kranja? Bogvedi, da drugih nič več ne vidim, zakaj oča Bleiweis — Pa molčimo. De mortuis nil nisi — vere!«

»Kaj ne, fletno je, da je tako lepo.«

Kdo je vprašal? Pa mene? Brhka Zaborščanka, ki se mi je sladko nasmehnila v obraz. Matijeva rojakinja? Sinje oko, črne obrvi. Streliina? Zora ali Solnca?

»Bog daj, dekle! Res je, fletno je, da je tako lepo.«

»Dobro jutro, gospod.«

»Hooo! Moji dijaki. Pa vsi v planinskem cvetju? Odkod pa že?«

»Z Grintovca.«

»Ni mogoče!«

»Z malega seveda.«

»Imenitni fantje.«

»Ob dveh smo ſli iz Preddvora z bakljami.«

»Dobro ste hodili.«

»Pretegnili se nismo.«

»Vidim. Kakor v ſoli, kaj ne?«

Kako so fantje zaupljivi. V ſoli niso taki. Blagoslov višin je v njih. In zdaj je zavel ſe sladki vonj kadila in zdaj ſe brnenje zvona, ki nanj pritrkujejo. Marijina pesem, glas zvončka. Moji dijaki so v cerkvi in molijo. Ne, v ſoli niso taki. Blagoslov višin...

Da, dijaki pa moj življenjski stan. Lepo je in hudo. In je lepo in dobro, da ſta julij in avgust in je solnce in cvetje in da so ſe in ſe na svetu otroci, otroci, otroci...

»Tlačan od prsti ne obrne oces...«

Tako, zdaj te pa imam, ti suha ſolska učenost. Schiller je tvoje ime.

»Der Fröhner der sucht in der Erde Schoß,
da meint er den Schatz zu erheben;
er lebt und schaufelt solange er lebt
und gräbt bis er endlich sein Grab sich gräbt.«

France Cegnar. Dobro si prevel. Kako pa da sem jaz prej tebe zgrešil in gledal mimo Svetega Duha? Glej, pa baš ti si mi hipno in čudovito razgrnil v globino in vidim. Vidim solnce in lepo zemljo, dolino in košenino v Zaplati, začarani Hudičev boršt. Vidim srečo solnca in srečo človeških oči, svojo lastno radost in spoznanje:

»Resnica božja je. Zakaj sem prej zaklel? Tlačan od prsti ne obrne očes. Prave oči pa iščejo navzgor, oči otrok in pevcev in pobožnih dedov. Zato so cerkve zidali na vrhove in starci romali na gore. In fletno je, da je lepo in tako in še vedno takó, da še živijo zdrave otroške oči, vsedaleč tu od Svetega Jakoba pod Borovjem in cretjem in ravšem, vsedaleč od Bistrice tisoč in druge, vsedaleč od ‚Storžčeve dežele‘ k sinji Savi, ki je dva svetova zvezala, da bi tisoč let rasla v eno luč...«

»Zdravi, moji fantje! Zdravi, romarji! Srečno!«

Še en pogled z gore.

»Hej, kaj velja! Mojzes, če si še tam, jutri te posetim na Mužanci. Sveti Štefan nad Velesovim, pojutrnjem na svidenje! Sveti Lovrenc nad Bašljem. Danes dva tedna je tvoj god. Da se vidiva. Srečno!«

MODRA ROŽA.

B. V.

O da sem veter, ki v vseh gajih poje,
in zarja, ki ob vsakem oknu sveči,
da mogel bi kot pesem slavca krvaveči,
Gospod, v široko razprostrte roke tvoje!

O da sem hlapec, ki le tebi služi,
in romar, ki samó po tvojih stèzah hodi,
nikdár v goščavo bolno ne zablodi,
doklèr bel gost na poti v Emavs se mu ne pridruži.

O da sem kot puščica, váte izstreljena,
prodirajoč puščave širne in temine črne —
in jagnje, ki je nosiš ti čez ostre trne —
svetiljka drobna, v tvojem žaru raztopljená.